

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Första kammaren.

Nr 1.

Sedan i kraft av § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen riksdagen sammankommit till lagtima möte här i huvudstaden tisdagen den 10 januari 1928, sammanträdde riksdagens första kammare i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingssal samma dag.

Tisdagen den 10 januari,

kl. 11 f. m.

Herr **Trygger** framträdde till talmansbordet och yttrade: Ärade församling! Det är icke en nyhet för någon, att vi befinna oss i en allvarlig tid, under vilken allt mellan himmel och jord ställes under debatt. Att många värderika uppslag ges, är obestridligt, men man kan icke frigöra sig från det intrycket, att mycket kommer fram under omständigheter, som påminna om barnens lek att kasta sten i luften över spegelblank vattenyta. De fröjdas åt nedslagen och de cirklar, som allt större och större omgiva stenens nedfallspunkt, men de reflektera icke närmare över att ringarna bli svagare och svagare för att slutligen förintas av vattnets jämviktssträvan. Ett dylikt i sig oskyldigt nöje, som innebär kraftförbrukning utan bestående resultat, utgör emellertid en verklig fara, om vad som kastas bort har ett eget värde eller ryckts loss ur ett sammanhang, i vilket det fyllt en nyttig uppgift.

Jag torde icke misstaga mig därom, att vad nu sagts har en viss tillämpning på samhällslivets område. Då frågan gäller ett rikets säkerhet och dess medborgares välgång, duger det icke att leka med dyrbara värden, och innan man försvagar den samhällsbyggnad man äger, måste man omsorgsfullt se till, att vad man har att sätta i stället kan skänka ökat värde åt det hela. Det är ett moraliskt imperativ, att man redan vid de nya idéernas framförande, men framför allt före deras förverkligande underkastar deras hållbarhet den grundligaste och mest samvetsgranna prövning.

En sådan plikt åligger enligt vår författning i hög grad riksdagens första kammare. Äger kammaren förutsättningarna för att fullgöra denna skyldighet mot fosterlandet? Mången besvarar denna fråga nekande. Ja, i våra dagar hör man ofta det uttalandet, att representationen överhuvud visar sig oförmögen att tillvarata folkets intressen. Huru skulle man emellertid kunna råda bot härför?

Genom förändrade lagbestämmelser, säga somliga. För min del åter är jag skeptisk i fråga om möjligheten för närvarande att vinna ett lyckligt resultat genom författningsändringar. Den nuvarande tidpunkten synes mig icke lämplig för försök i sådan riktning. En utväg, som däremot förefinnes, är, att folkrepresentanterna själva i största möjliga grad söka anpassa sig efter vad rikets och folkets väl kräver av deras fosterlandskärlek. Denna kammare har, huru meningarna än skiftat inom dess led, otvivelaktigt sökt visa sig vuxen den maktställning, som tillkommer kammaren. Genom att

stadigt ha för ögonen det ansvar inför nutid och eftervärld, som vilar på den samma, skall riksdagens första kammare, det är min tro, vinna ökad kraft att i handling omsätta sin bjudande plikt: allt för fosterlandet.

Med dessa ord förklarar jag detta sammanträde öppnat.

Sedan herr ordföranden därefter intagit talmansplatsen, tillkännagav herr ordföranden, att han på grund av bestämmelsen i § 1 mom. 2 av kammarens ordningsstadga anmodat filosofie magistern Lode Wistrand att, till dess sekreterare blivit utsedd, föra kammarens protokoll ävensom att herr ordföranden för tillfället anställt kanslibiträden och vaktbetjäning till erforderligt antal.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1928.

I anledning av stadgandet i § 32 riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar W. Philipson, L. Widell och E. Kristensson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar G. Kobb, E. Hallin och H. M. Bäckström.

Till justitiedepartementet hade insänts fullmakter dels för nitton personer, som vid val i september 1927 för vissa valkretsar utsetts till ledamöter av riksdagens första kammare under en tid av åtta år, räknade från och med den 1 januari 1928, dels ock för fyra personer, som, efter det tidigare valda ledamöter av kammaren avgått, vid nya röstsammanräkningar blivit utsedda att inträda i de avgångnas ställe.

Vidare hade insänts en fullmakt för lantbrukaren Emanuel Lönnbom i Älmhult, vilken, sedan ledamöten av riksdagens första kammare för den valkrets, som består av Kalmar läns norra och södra landstingsområden samt Gotlands län, borgmästaren Axel Olof Rune avlidit, vid förrättning enligt 26 § av lagen om val till riksdagen blivit utsedd att inträda såsom ledamot av nämnda kammare för tiden till den 1 januari 1928.

Enär tiden, för vilken Lönnbom blivit vald, numera gått till ända, undantogs denna fullmakt från granskning.

Vid granskning av övriga fullmakter framställdes icke någon anmärkning mot desamma.

Protokoll över granskningen jämte förteckning å de granskade fullmakterna skulle tillika med dessa överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
Erik M. Kellberg.

Den åberopade förteckningen lydde sålunda:

Förteckning å ledamöter av riksdagens första kammare enligt fullmakter granskade inför chefen för justitiedepartementet den 3 januari 1928.

Kalmar läns norra och södra landstingsområden samt Gotlands län.

1. Redaktören Carl Gustaf Boberg i Mönsterås.
2. Lantbrukaren Carl Petrus Valdemar Nilsson i Gränebo.

3. Lantbrukaren Sven Erik Andersson i Hägelåkra.
4. Folkskolläraren Ruben Wagnsson i Oskarshamn.
5. Godsägaren Uno Wijkström i Marieholm.
6. Lantbrukaren Lars Gunnar Bodin i Grausne.
7. F. d. landshövdingen Gustaf Wilhelm Alexander Roos i Visby.

Älvsborgs län.

8. Redaktören Edvard Alkman i Stenkullen.

Skaraborgs län.

9. Godsägaren Ernst August Lundell i Torestorp.
10. Direktören Viktor Edward Larsson i Lerdala.
11. Handlanden Torsten Emanuel Ström i Lidköping.
12. Godsägaren Johan Fritiof Gustafson i Domö.
13. Lantbrukaren Ernst Wilhelm Svenson i Eskhult.
14. Lantbrukaren August Wilhelm Johansson i Lövhölm.

Kopparbergs län.

15. Professorn Daniel Alfred Petré.
16. Landshövdingen Svante Herman Kvarnzelius i Falun.
17. Direktören Erik Dalberg i Borlänge.
18. Lantbrukaren Oskar August Ernfors i By.
19. Handlanden Ernst Valdemar Åström i Hagalund.
20. Statsrådet Ernst Emil Lyberg.

Västernorrlands län och Jämtlands län.

21. Läraren Anders Josef Granström i Timrå.
22. Redaktören Ivar Teodor Vennerström i Sollefteå.

Västerbottens län och Norrbottens län.

23. Grosshandlaren David Hansén i Gammelstad.

Enligt § 2 i ordningsstadgan för kammaren anställdes upprop av kammarens ledamöter, varvid såsom frånvarande antecknades:

herr *Wohlin*,
 greve *Hamilton*,
 herr *Ingeström*,
 » *Sandler*,
 » *Lindhagen*,
 » *Asplund*.

Följande till kammaren inkomna ansökningar upplästes:

Radio Drottningholm göteborgradio 9/1 10, 15, första kammaren Sthlm.
 Anhåller ledighet 10—11 januari.

Wohlin.

Till herr talmannen i riksdagens I kammare.

Undertecknad får härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under riksdagens tre första dagar i och för ordnandet av enskilda angelägenheter.

Ulricehamn den 8 januari 1928.

Axel Ingeström.

Till riksdagens första kammare.

Då jag på grund av offentligt uppdrag befinner mig utomlands vid tiden för riksdagens öppnande, får jag härigenom anhålla om ledighet från riksdags-
göromålen t. o. m. 21 januari.

Stockholm den 10 dec. 1927.

Vördsamt
Rikard Sandler.

Till riksdagens första kammare.

Undertecknad, som av tjänstegöromål är förhindrad inställa mig vid riksdagens början, får härmed vördsamligen anhålla om ledighet från riksdags-
göromålen under tiden 10—14 januari.

Luleå den 8 januari 1928.

C. I. Asplund.

Representant för Västerbottens och Norrbottens län.

De sålunda begärda ledigheterna beviljades.

Vidare upplästes följande inkomna läkarintyg:

Ledamoten av riksdagens första kammare, herr greve *Hugo Hamilton* är på grund av sjukdom (Myocardit) urståndsatt att under närmaste tiden delta i riksdagsarbetet.

Intygas

Högfors den 2 januari 1928.

A. Karlow.
Lasarettsläkare

Därjämte anmäldes förfall för herr *Lindhagen*.

Anställdes val av talman, och utsågs därtill:

greve Hamilton med 137 röster.

Företogs val av förste vice talman, och utsågs därtill:

herr Lamm med 124 röster.

Anställdes val av andre vice talman, och utsågs därtill:

herr Nilsson, N. A., i Kabbarp med 115 röster.

Herr **Trygger**, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade därvid till herr förste vice talmannen: Herr förste vice talman! Jag ber att i eder säkra hand få överlämna denna talmansklubba; och jag uttalar samtidigt allas vår varma förhoppning, att greve Hamilton snart måtte med sin vanliga spänstighet intaga sin plats i vårt högt skattade presidium.

Herr **förste vice talmannen** intog talmansplatsen och yttrade: Herr ålderspresident, mina herrar! Först ber jag att få tacka för de älskvärda ord, som herr ålderspresidenten uttalat till mig.

Så anhåller jag att å vice talmännens vägnar få framföra ett värdsamt tack för det förnyade förtroende, som kommit oss till del och som vi skola söka på bästa sätt motsvara.

Då jag sista tiden stått i livlig förbindelse både brevledes och telefonledes med vår högt värderade talman, ber jag att från honom till herrarna få framföra en hjärtlig hälsning. Han bad mig säga, att han icke utan en viss tvekan mottager återval såsom talman. Emellertid ville han avvakta, huru hans iråkade illabefinnande kommer att utveckla sig — han vistas för närvarande icke i Stockholm — och såvitt jag kunde förstå, hyste han hopp om att senare kunna intaga sin plats i kammaren. Jag är övertygad om att denna förhoppning, som nyss även uttalades av herr ålderspresidenten, livligt delas av hela kammaren. Tills så sker, få vi vice talmän företräda honom och bliva därför i ännu högre grad än eljest i behov av kammarens välvilja och överseende.

Till slut ber jag att få önska herrarna en god fortsättning på året och goda krafter för att lyckligt fullgöra riksdagsarbetet.

Herr förste vice talmannen anmålde, att någon ansökning till sekreterarebefattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Sedan denna hemställan besvarats med ja, företogs valet, och befanns efter valförrättningens slut hava blivit till sekreterare utsedd:

förste kanslisekreteraren G. H. Berggren . . med alla avgivna eller 102 röster.

Förste kanslisekreteraren Berggren fick nu företräda, underrättades, att han blivit av kammaren vald till sekreterare, och övertog protokollsföringen.

In fidem
Lode Wistrand.

Tillkännagavs, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att onsdagen den 11 innevarande månad kl. 11 f. m. infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t hade att meddela riksdagen.

Herr förste vice talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats 75 inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter proportionellt i förhållande till ledamotsantalet i varje valkrets finge ske genom sekreteraren.

Denna hemställan bifölls.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 11.59 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Onsdagen den 11 januari.

Kammaren sammanträdde kl. 10.30 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr förste vice talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, det första kammaren ville besluta att vid sammanträde torsdagen den 12 innevarande månad företaga följande val, nämligen

dels av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning,

dels av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna,

dels ock av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli.

Detta förslag antogs.

Herr förste vice talmannen yttrade vidare, att han, likaledes efter samråd med andra kammarens talman, finge föreslå, det första kammaren ville besluta att företaga vid sammanträde, som komme att hållas lördagen den 14 i denna månad, val av ledamöter och vid sammanträde nästkommande måndag val av suppleanter i de ständiga utskotten och utrikesnämnden.

Vad herr förste vice talmannen sålunda föreslagit bifölls.

Ordet lämnades härefter till herr **andre vice talmannen**, som anförde: Jag får hemställa, att första kammaren måtte besluta, att antalet suppleanter från denna kammare i de ordinarie utskotten skall utgöra: i konstitutionsutskottet 13, i statsutskottet 15, i bevillningsutskottet 13, i bankoutskottet 8, i första lagutskottet 8, i andra lagutskottet 11 och i jordbruksutskottet 8.

Denna hemställan bifölls.

På hemställan av herr förste vice talmannen beslöt kammaren nu, kl. 10.34 f. m., att ajournera sina förhandlingar till kl. 10.45 f. m.

Till åtlydnad av Kungl. Maj:ts kallelse avgingo herr förste vice talmannen och kammarens ledamöter kl. 10.45 f. m. till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av vice pastorn i Uppsala domkyrkoförsamling A. H. Anderberg. Efter gudstjänstens slut begav kammaren sig till rikssalen, i vilken även andra kammaren infann sig.

Hans Maj:t Konungen kom tillstädes och öppnade riksdagen med det i protokollsbihanget införda tal, varefter hans excellens herr statsministern Ekman uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Herr **förste vice talmannen** framträdde därpå och yttrade:

Allernådigste konung, Eders Maj:t!

Då första kammarens talman icke är i tillfälle — såsom han önskat — att i dag träda inför tronen, tillkommer det mig att jämlikt grundlagens bud till Eders Maj:t framföra kammarens undersåtliga vördnad.

För kammaren är det en stor tillfredsställelse att till denna undersåtliga vördnadsbetygelse kunna foga en varm lyckönskan. Tjugu år ha i dessa dagar förflutit sedan Eders Maj:t på detta rum första gången såsom konung hälsade svenska folkets valda ombud.

Inom denna tidrymd ligger världskriget. Förödande har det gått fram över folk och länder. Oerhörd har förlusten av människor och egendom varit. Svåra omvälvningar ha ägt rum i riken och stater. Och sedan freden väl var slutet, ha krigets efterverkningar länge gjort sig kännbart gällande. Inre oro härskar ännu inom många länder.

Vårt land har lika litet som andra undgått att lida av kriget och dess följder. Men jämfört med andra Europas länder och folk ha vi dock i synnerligen hög grad blivit förskonade. Vi ha icke dragits in i världskrigets virvel.

Med vår känsla av tacksamhet att så skett förena vi den uppfattningen, att detta i främsta rummet berott på den ständigt växande överensstämmelsen mellan konungens och folkets politiska uppfattning. I denna överensstämmelse ligger en stor trygghet. Må den därför fortfara även i framtiden!

Landets ekonomiska ställning har under de senast gångna åren väsentligt förbättrats. För ytterligare framsteg krävas inre fredliga förhållanden. Eders Maj:t har ock i trontalet förebådat förslag till åtgärder som avse befrämjande av arbetsfreden.

Jag är övertygad att, sin vana trogen, kammaren åt såväl denna som övriga under riksdagen förekommande frågor skall ägna allvarlig och samvetsgrann prövning och söka fatta för landet gagneliga beslut.

Kammaren deltagar i den tillfredsställelse som Eders Maj:t känner över att i dag få emottaga hyllning av sin sonson, hertigen av Uppland.

Med uppriktig välgångsönskan till konung och konungahus anhåller första kammaren att till Eders Maj:t få frambara uttryck av oförändrad trohet och varm tillgivenhet.

Sedan andra kammarens talman därefter i denna kammares namn till Hans Maj:t Konungen framfört andra kammarens undersåtliga vördnad, fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, anående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929.

Härpå avlade Hans Kungl. Höghet Arvfursten, Hertigen av Uppland Sigvard Oscar Fredrik tro- och huldhetsed till Hans Maj:t Konungen; varefter ceremonien å rikssalen avslutades och första kammaren enligt beslut, fattat före avtågandet från samlingsrummet, åtskildes vid utgången från rikssalen kl. 12.37 på dagen.

In fidem
G. H. Berggren.

Torsdagen den 12 januari.¹

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Herr statsrådet *Pettersson* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition nr 5, med förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Herr statsrådet *Thyrén* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

dels ock Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 2, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3 § i lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske m. m.;

nr 3, med förslag till lag om ändrad lydelse av 27 kap. 5—7 och 13 §§ rättegångsbalken, m. m.; samt

nr 4, med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts nästlidna dag på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts under gårdagen på rikssalen överlämnade proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1928—1929, blev densamma på begäran bordlagd.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse om verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse angående riksbanken.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens år 1927 församlade revisorers berättelse om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning för tiden 1 juli 1926—30 juni 1927 m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott justitieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott militieombudsmannens vid innevarande riksmöte avgivna ämbetsberättelse.

Företogs val av fyra ledamöter för att jämte talmannen tillsätta kammarens kansli och vaktbetjäning; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Lamm	med 90 röster,
» Bergström, David	» 90 »
» Hansson, Sigfrid,	» 90 »
» Widell	» 90 » .

Anställdes val av tre ledamöter för att deltaga i talmansöverläggningarna; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr Bergström, David,	med 51 röster,
» Möller	» 51 »
» Trygger	» 51 » .

Företogs val av två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli; och befunnos efter valförrättningens slut därtill hava blivit utsedda:

herr von Geijer	med 35 röster,
» Thulin	» 35 » .

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Sigurd Ribbing att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll genom utdrag av protokollet meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

Vid föredragning av de vid sammanträdet början avlämnade kungl. propositionerna hänvisades dessa, nr 2 till jordbruksutskottet och nr 3—5 till behandling av lagutskott.

Herr *Ekman, Karl Johan*, väckte en motion, nr 1, om dyrtidstillägg åt den hos riksdagen tillfälligt anställda personalen.

Motionen hänvisades till bankoutskottet.

Herr **andre vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag får hemställa, att kammaren måtte besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 skall uppföras sist bland ärendena på föredragningslistan vid nästa sammanträde.

Denna hemställan bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 11.30 f. m.

In fidem
G. H. Berggren.